

Kiekviena moteris – deivė

2010'04

Kiekviena moteris, pati to neįtardama, suteikia prieglobstį septynioms graikų deivėms, kurios padeda visose gyvenimo situacijose ir atspindi įvairius moteriškumo aspektus. Artemidė, Atėnė, Hestija, Demetra, Persefonė, Hera, Afroditė – visos įkūnija tai, ko reikia moteriai, kad ji sugebėtų giliai mylėti, prasmingai dirbti, būtų jautri bei kūrybinga.

Mitai bei pasakos, tūkstantmečiais perduodami iš kartos į kartą, nėra tik senos istorijos. Jos išlieka svarbios ir gyvos, turi galios ir dabartiniam mūsų gyvenimui. Mitai kalba apie žmonijos patirtį, kuri būdinga visiems, nesvarbu, kada, kur ir kaip gyvenate. O juose veikiantys herojai, dievai įkūnija tam tikrą dvasinę energiją. Susitikimas su mitais pažadina mūsų vaizduotę ir jausmus, padeda prisiliesti prie visos žmonijos patirties, archetipų. Moteris, susitikdama su graikų deivėmis, prisiliečia prie gilaus savo kūrybinio centro, padeda tiems vidiniams aspektams, kuriuos deivės įkūnija, atsibusti, suaktyvėti. Deivių atradimas savyje atkuria vidinę pusiausvyrą, sužadina tai deivei priklausančią energiją ir moteris tampa visybiška. Kiekviena deivė simbolizuoja tam tikrą energiją, turi teigiamų ir potencialiai neigiamų savybių. Deivių mitai parodo, į ką svarbu atkreipti dėmesį, kur slypi pavojai ir kartu augimo galimybės.

Šis straipsnis nebus apie tai, kokia jūs esate deivė. Nes esate jos visos. Jūsų vidiniame pasaulyje vienos labiau pamirštos, kitos aktyvesnės. Tam tikrais gyvenimo etapais aktyvesnės būna vienos, kitais kitos. Tai priklauso nuo aplinkos, šeimos santykių, visuomenės prioritetų. Deivių archetipai – kaip sėklos, užaugančios derlingoje žemėje. Jei aplinka nėra deivei palanki, ji moters vidiniame pasaulyje nėra aktyvi ir reikia jos ieškoti. Pavyzdžiui, jei visuomenė vertina veiklias moteris, akivaizdu, jog namų deivės Hestija ir motina Demetra bus paliktos nuošalyje. Arba verslo pasaulyje vadovaujanti moteris gali būti vertinama kaip vyriška, nors iš tiesų per ją aktyviai veikia moteriškoji Atėnės jėga. Pripažindamos, susipažindamos su mumyse veikiančiomis deivėmis, tarsi leidžiame toms deivėms apsigyventi, turėti savo erdvę mūsų dvasiniame pasaulyje.

NEKALTOSIOS, PRIKLAUSOMOS IR TRANSFORMACIJOS DEIVĖS

Apie graikų deives rašė žymi psichoterapeutė analitikė J. S. Bolen savo knygoje „Deivės kiekvienoje moteryje“^[1]. Jas suskirstė į tris grupes – nekaltosios (Artemidė, Atėnė ir Hestija), priklausomos (Demetra, Persefonė ir Hera) bei transformacijos deivė Afroditė. Nekaltosios deivės, apie kurias bus rašoma pirmojoje straipsnių ciklo dalyje, atstovauja nepriklausomybei, moters pasitikėjimui savimi ir savo jėgomis. Priešingai nei kiti Olimpo dievai, jos nebuvo linkusios įsimylėti. Emocinis kontaktas jų gyvenime nebuvo svarbus ir reikšmingas. Dėl to šios deivės nebuvo skriaudžiamos ir nekentėjo. Jos išreiškia ir atspindi moters autonomijos poreikį ir gebėjimą susitelkti į tai, kas iš tiesų jai pačiai yra svarbu. Artemidė ir Atėnė išreiškia orientavimąsi į tikslą ir loginį mąstymą ir todėl gali būti laikomos laimėjimų archetipais. Hestija – tai archetipas, kuris dėmesį sutelkia į savo vidų, dvasinį moters centrą. Šios trys deivės siekia savų tikslų. Jos atspindi vidinę moters kompetenciją. Kiekviena moteris, kuri

yra patyrusi jausmą, jog nori savo erdvės, kuri jaučiasi gamtoje kaip namie, mėgaujasi atrasdama, kaip kažkas veikia, vertina vienatvę, iš tiesų suteikia gyvybę šioms trims deivėms. Kai tokios deivės dominuoja, tam tikra moters psichikos dalis nepriklauso jokiam vyrui. Moteris daro tai, ką nori daryti, ne dėl to, jog būtų mėgstama, pagirta ar pamalonintų kitus. Ji tai daro dėl to, kad pati to nori, kad tai jai yra svarbu. Tam tikra prasme šios deivės atspindi tai, kas iš tiesų moteris yra. Moterys, kuriose dominuoja Artemidės, Atėnės ar Hestijos archetipas, siekdamos savo tikslo labai įsitraukia į veiklą, pamiršta ne tik aplinkinius, bet ir savo fizinius poreikius. Akivaizdu, jog tada, kai moteris sugeba atsiriboti nuo aplinkinių įtakos ir susitelkti į save, ji gali išvengti skausmo. Tačiau čia slypi ir pavojus – tokiu būdu ji atkerta save nuo savo emocinio ir instinktyvaus pasaulio, gebėjimo susirišti su kitais. Psichologiškai šnekant, niekas nėra prie tokios moters „prisilietęs“ ir ji nelabai žino, kas yra emocinis intymumas.

Trys priklausomos deivės atitinka tradicinius moters vaidmenis – žmona (Hera), motina (Demetra) ir dukra (Persefonė). Šių į santykius besiorientuojančių deivių gerovė priklauso nuo ryšio su kitais. Jos išreiškia moters poreikį palaikyti jai reikšmingus santykius, todėl yra linkusios derintis ir nusileisti. Dėl to šios deivės buvo pažeidžiamos ir skaudinamos vyriškų dievų, kiekviena kentėjo savaip. Tačiau jos gali moteriai padėti suvokti, kokie yra santykių kūrimo bei jų netekties aspektai ir prigimtis, galimybė subręsti, įgauti išminties per kentėjimą.

Afroditė, meilės ir grožio deivė, buvo neprilygstamo grožio, skleidė meilę, jautrumą, seksualumą, kūrybiškumą. Ji niekada nebuvo įskaudinta, nes pati rinkosi, su kuo užmegzti santykius. Be to, ji sugebėdavo išlikti autonomiška kaip nekaltosios ir išlaikyti ryšį kaip priklausomos deivės. Afroditė gali ir susitelkti į save, ir priimti, leisti užsimegzti tarpusavio santykiams, po ko abu partneriai pasikeičia. Afroditė skatina moterį siekti santykių intensyvumo, o ne jų pastovumo, vertinti kūrybinį procesą ir būti atvirai pokyčiams.

Pradėkime nuo nekaltųjų deivių – Artemidės, Atėnės ir Hestijos. Pažvelgsime, ką suteikia moteriai kiekvienos deivės dominavimas, kokios yra silpnybės ir augimo galimybės.

ARTEMIDĖ – MEDŽIOKLĖS IR MĖNULIO DEIVĖ

Artemidė buvo graži, aukšta Dzeuso mylima dukra, kuri, apsirengusi trumpa tunika ir apsiginklavusi sidabrinio lanku, klajojo po miškus, kalnus, pievas ir laukymes su savo nimfomis ir šunimis. Mėnulio deivė Artemidė taip pat vaizduojama kaip šviesos nešėja, su fakelu arba su mėnuliu ir žvaigždėmis aplink ją. Būtent mėnulis nurodo nepriklausomą moterišką šios deivės dvasią. Tai – archetipas, kuris suteikia moteriai jėgų ir drąsos siekti savo tikslo jos pačios pasirinktoje teritorijoje. Artemidė atspindi moters požiūrį į save („aš galiu pasirūpinti savimi“) ir jaustis gerai be vyrų pagalbos. Ji save vertina už tai, kokia yra, ką daro, o už ko ji yra ištekėjusi – nesvarbu. Nuo vyrų ji atsiskiria ir taip pabėga nuo jų poveikio. Ji panaši į individualistę, kuri daro tai, ką nori, ir nelaukia kitų palaikymo, paskatinimo.

Dar vienas svarbus Artemidės bruožas – jos ryšys su gamta. Tada, kai moteris išeina į mišką, kopina kalną ar žvelgia į jūrą, joje išskyla Artemidės archetipas. Ši deivė jaučia vientisumą ir vienovę su gamta. Tokia moteris gali išvykti atostogų ir atrasti, jog jai visai smagu vienai, ar patirti tikrą malonumą bėgant rytinį krosą, ar

mėgautis dalyvavimu moterų savivalbos grupėje. Artemidė labai pagelbsti tada, kai moteris, kurdama trumpalaikius santykius su vyrais, jaučiasi bevertė. Ši deivė suteikia moteriai vidinio ryžto nuspręsti, jog gali gyventi be vyro, nes jai taip pat yra svarbūs jos draugai, veikla, pomėgiai. Toks supratimas neretai suteikia vidinį pilnatvės jausmą ir netikėtą pasitenkinimą gyvenimu.

Moteris, kurioje dominuoja Artemidė, gerai sutaria su kitomis moterimis. Kaip ir pati deivė, tokia moteris dažniausiai apsupa save „nimfų būreliu“, o jos santykiai su vyrais yra daugiau broliški. Tai atsiskleidžia ir pačiame mite apie Artemidę – ji turi brolių dvynį Apoloną, kuris dar vadinamas saulės dievu. Apolonas yra Artemidės vyriškoji pusė: jo sfera miestas (jos gamta), jis – saulė (ji mėnulis), jis rūpinosi naminiiais gyvūnais (ji laukiniais). Artemidės ir Apolono draugystė yra dažnai matomas modelis Artemidės tipo moters gyvenime – vyras gali būti jos draugas, kolega, sutuoktinis. Dažniausiai šio vyro darbas susijęs su kokia nors teikti pagalbą skirta specialybe (gydytojas, veterinaras, socialinis darbuotojas), dažnai intelektualiai jis yra lygiavertis ir mėgsta panašius dalykus. Artemidė vengia tų vyrų, kurie siekia būti jos gyvenimo centru. Tokia moteris išteka dažniausiai už savo geriausio draugo, kartais toks santykis būna be seksualinio susidomėjimo vienas kitu. Tam, kad Artemidės tipo moteris sužadintų savo santuokoje aistrą, jai reikia atrasti savyje meilės deivę Afroditę. Be šios deivės pagalbos, tokia Artemidės ir Apolono sąjunga dažnai panaši į brolio ir sesers ryšį. Dar vienas aspektas, būdingas Artemidės santuokai, – tai poreikis, kad kartais vyras ja pasirūpintų ir ji galėtų „grįžti namo“, pabūti vienumoje. Vyras moko ją būti susikoncentravusią, jautresnę savo jausmams ir paskatina turėti vaikų.

Artemidei būdinga tai, jog ji dažniau skaudina kitus, nei kenčia pati. Dėl to kyla tam tikrų sunkumų. Gyventi „kaip Artemidei“ reiškia siekti tikslo, kuris dažniausiai susijęs su darbu. Tai visai patenkina pačią Artemidę. Ji mėgsta greitą, judrų gyvenimą, bet tai trukdo užmegzti pastovesnius santykius ir jai trūksta artimo emocinio intymumo. Artemidės tipo moteris kartais yra linkusi „medžioti“ vyrus, ir tada, kai vyras tampa emociškai nuo jos priklausomas ir pažeidžiamas, jos susidomėjimas juo baigiasi. Dėl to Artemidės santykiai paprastai tęsiasi tol, kol vyras išlaiko emocinę nepriklausomybę ir atstumą. Tam, kad tai pasikeistų, Artemidė visų pirma turi atrasti, jog meilė ir pasitikėjimas jai svarbiu žmogumi jos gyvenime yra labai reikšmingas. Kitas sunkumas, su kuriuo susiduria Artemidė, tai pyktis ant visų vyrų už tai, jog jie negerbia jos gyvenimo būdo, tikslų ir norų. Svarbu tokį pyktį įsisąmoninti, pamatyti jį kaip savasties dalį, antraip jis gali sunaikinti santykius su vyrais. Artemidei būdingas ir gailesčio trūkumas. Ji vertina kitų žmonių elgesį, matydama viską juoda ir balta. Jai atrodo, kad ne tik poelgiai yra arba blogi, arba geri, bet ir patys žmonės. Dėl to Artemidei svarbu vystyti užuojautą ir empatiją, o tai dažniausiai ateina su branda. Dauguma moterų, pajutusios gyvenimo skausmą, būdamos neteisingai įvertintos, nuvertintos, savyje atranda daugiau galimybių empatiškai reaguoti į kitus. Ilgainiui ši moteris gali atrasti, jog žmonės yra sudėtingesni, nei ji galvojo. Kai ji sugeba atleisti sau ir kitiems už klaidas, tada ši pamoka būna išmokta.

Ko reikia išmokti Artemidei?

- Artemidės tipo moteris gali nepatirti gyvenimo pilnatvės, jei nuolat tikėtis būti jauna. Suvokimas, jog gyvenimas turi pabaigą, suteikia neįkainojamos išminties ir galimybę subręsti.
- Įsisąmoninti, kiek yra svarbi meilė. Toks supratimas dažniausiai prišaukia Afroditę, kuri padeda kurti brandesnius santykius su vyru.
- Išmokti „sustabdyti“ greitį. Afroditės kūrybiškumas, produktyvumas sulėtina Artemidės tempą. Kartais trisdešimtmetė moteris, kurios tikslas buvo karjera, staiga atranda ir nustemba pajutusi norą turėti vaikų.

ATĖNĖ – išminties, menų ir strategijos deivė

Atėnė – graži kovojanti deivė, vienintelė Olimpe dėvinti šarvus, išryškinančius jos grožį. Ji atsakinga už mūsų strategijas ir namų menus taikos metu. Atėnė vertina racionalų mąstymą, valia jai svarbesnė už instinktus ir intelektą.

Mituose Atėnės atėjimas į Olimpą vaizduojamas dramatiškai: visiškai subrendusi moteris, dėvėdama nuostabius šarvus, iššoko iš Dzeuso galvos, o pirmasis jos garsas buvo kovos riksmas. Atėnė buvo savo tėvo Dzeuso dešinioji ranka, vienintelė Olimpo gyventoja, kuriai jis patikėdavo žaibą – savo galios simbolį.

Atėnės archetipas rodo, jog gebėjimas mąstyti, kurti taktiką konflikto įkarštyje, nepasimesti emocijose yra natūralūs kai kurių moterų bruožai. Esant aktyviam Atėnės archetipui, moteris gali produktyviai dirbti ir mąstyti, išlaikyti aukštą savivertę ir nepasiduoti kitų žeminimams. Kai kyla emocinė audra, moteris, prisišaukusi Atėnę, skatina save mąstyti racionaliai ir rasti sprendimo būdą, išlikti produktyvią. Jos mąstymas yra praktiškas ir pragmatiškas, o elgesys nėra nulemtas jausmų ar sentimentų. Atėnė padeda moteriai pasiekti tai, ko ji nori. Kaip ir Artemidė, Atėnė skatina susikoncentruoti į tai, kas yra svarbu ir reikšminga pačiai moteriai. Tačiau Atėnės skirtumas nuo kitų nekaltųjų deivių (Artemidės ir Hestijos) yra tai, jog ji siekia vyrų draugijos. Atėnė vyrų pasaulyje yra jiems lygiavertė. Ji gali būti gera vyrų kompanionė, draugė, kolegė ir nežadinti erotinių jausmų. Moteris Atėnę gali prisišaukti besimokydama ir dirbdama. Tai skatina vystyti Atėnei būdingas savybes – discipliną, loginį, analitinį mąstymą.

Su moterimis Atėnės tipo moteris nebendruoja artimai ir emocionaliai. Tokią draugystę ji greitai pakeičia darbu ir veikla. Ši moteris nemėgsta silpnų, jautrių, emocingų vyrų, visus juos vertina kaip nevykėlius ir ieško intelektu sau prilygstančio partnerio. Atėnė vertina galią ir jėgą – tai jos afrodiziakas. Tačiau seksualumo Atėnė savyje atranda mažai – jai svarbiau protas ir santykis su kūnu yra labai ribotas. Į savo kūną ši moteris atkreipia dėmesį tik tada, kai pajunta, jog kažkas negerai. Dažniausiai Atėnė nėra jautri ar seksuali moteris, ji nelinkusi į romantiką ir flirtą. Sukūrusi šeimą, ji mielai šnekasi su savo vyru apie įvykius ir darbą, tačiau dalintis emociniais išgyvenimais šiai moteriai neatrodo labai svarbu.

Atėnė turi silpnųjų pusių. Viena iš jų ta, jog jos gebėjimas remtis intelektu skatina atsiriboti nuo emocinio pasaulio. Moteris, kurios vidiniame pasaulyje Atėnė užima daug vietos, savo gyvenimą paskiria darbui ir šis vienpusiškumas atkerta moterį nuo svarbių jos savasties aspektų. Nors ši moteris mėgsta būti kitų žmonių

draugijoje, tačiau jai trūksta emocinio intensyvumo bendraujant, erotinės traukos, intymumo, aistros. Savo racionalumu ji gali atimti iš kito spontaniškumą, gyvybingumą, kūrybiškumą, kaip kad Medūza paverčia akmeniu tuos, kurie į ją pasižiūri. Atėnės tipo moters empatijos trūkumas dažnai žudo pašnekovą. Ir tai atsitinka nesąmoningai, be jos pačios noro būti tokiai.

Kaip tokia moteris gali tapti brandesnė:

- Išmokti atrasti ir užauginti kitus savasties aspektus, tapti jautresnei ir ugdyti empatiją. Pavyzdžiui, kai žmonės kalba apie jiems svarbias emocijas, moteris Atėnė turi pabandyti įsivaizduoti save jų vietoje ir stengtis suprasti, kaip jaučiasi jos pašnekovas. Šiai moteriai svarbu įsisąmoninti, kad siekdama įrodymų ir demonstruodama skepticizmą ji atsitolina nuo kitų, taip sumažindama dvasinio ir emocinio augimo potencialą.
- Menai – svarbi Atėnės globojama sritis. Užsiėmusios, linkusios intelektualizuoti moterys pailsi, kai jų rankos dirba, t. y. jos siuva, mezga, audžia, karpą, piešia. Taip Atėnė sugeba „išjungti“ savo protą ir pailsėti.
- Mitas teigia, jog ji gimė suaugusi – simboline prasme moteris Atėnė niekada neturėjo vaikystės. Jai svarbu atrasti savyje vaiką, pamatyti pasaulį atviromis nevertinančio vaiko akimis, džiaugtis mažais atradimais, žaisti, juoktis, verkti ir būti apkabintai.
- Mitas teigia, jog Atėnė neturėjo ir motinos. Tai dar viena užduotis – atrasti savo motiną, pradėti ją vertinti, pamatyti jos svarbą gyvenime, atrasti motinos stiprybę, tarpusavio panašumus. Tai labai svarbu, jei moteris tikisi savo gyvenime patirti motinystės džiaugsmą, atrasti savo motiniškąją pusę.

HESTIJA – širdies, šventyklos deivė, išmintinga moteris

Hestija viena iš seniausių ir kartu mažiausiai žinomų deivių. Ji vienintelė neturi žmogiškos formos, tačiau ši deivė visada siejama su namų židiniu, namų, šventovės, miesto centru. Hestijos simbolis yra ratas. Ši deivė nedalyvavo Olimpe meilės intrigoje. Dėl to ji žinoma iš ritualų, o ne iš mitų ar pasakojimų.

Deivė Hestija kiekvienai moteriai suteikia nepaliečiamumo ir vidinės pilnatvės, harmonijos jausmą. Hestija siejasi su Artemide ir Atėne tuo, jog neturėjo ryšių ir nekenėto nuo kitų dievų, tačiau skiriasi dėmesio sutelkimu ne į išorę, bet į savo vidinį pasaulį. Kai Artemidė ir Atėnė eina užkariauti pasaulio, Hestija lieka namuose, susitelkusi į save, ir medituoja. Ji linkusi atsiriboti nuo triukšmingų kompanijų ir dažniausiai renkasi vieatvę. Gebėjimas susikoncentruoti į save padeda Hestijai išjausti situacijos esmę.

Būtent Hestija skatina moterį džiaugtis buvimu namuose, juos tvarkyti, prižiūrėti. Moteris Hestija galėtų parašyti knygą „Menas ir meditacija prižiūrint namus“. Ji tvarko namus ramiai, tarsi medituodama, neskaičiuodama laiko, neturėdama numatytų darbų grafiko, niekur neskubėdama.

Tada, kai aktyvi Hestija, moteris nėra prisirišusi prie kitų žmonių, prie rezultatų, prestižo ar galios ir valdžios. Ji jaučia pilnatvę būdama tokia, kokia yra. Hestijos archetipas – tai vidinės koncentracijos archetipas, jis padeda moteriai išlaikyti pusiausvyrą, „nepamesti savęs“ kasdienybėje. Hestijai dalyvaujant moters gyvenime, šis įgauna prasmę.

Hestija moteris dažniausiai yra rami, neišsiskirianti. Ji moka sukurti jaukią, ramią, skatinančią apmąstymus atmosferą. Jos namuose jaučiama ypatinga ramybė. Tokia moteris nelinkusi įsitraukti į socialines dramas. Dažniausiai turi kelias geras drauges, su kuriomis praleidžia laiką. Ji sugeba klausytis su ypatingu jautrumu, užuojauta ir sutelkusi dėmesį. Hestija žmona dažnai atrodo kaip tradicinė priklausoma moteris. Tačiau iš tiesų ji viduje yra aiškiai atsiskyrusi nuo savo vyro. Kad jaustų pilnatvę ir prasmę, vyras šiai moteriai nereikalingas. Moters, pasižyminčios išreikštu Hestijos archetipu, ieško vyrai, kurie nori šalia savęs ramios, užtikrintos moters. Dažnai sąjungą sukuria Hestija ir Hermis. Hermis (keliautojas, prekiautojas) atsakingas už socialinį gyvenimą, o Hestija – žmona – lieka atsakinga už namus. Vaikus ji auklėja su meile, neturi daug ambicijų, dėl to leidžia jiems būti tokiems, kokie jie yra. Senatvėje Hestija būna įgijusi gilios išminties.

Jei moteris nori „prisišaukti“ Hestiją į savo gyvenimą, jai reikia pasinerti į ramybę, vienatvę, užsiimti namų ruošos darbais, visiškai pasinerti į tai, ką daro, ir mėgautis savo veikla. Pavyzdžiui, spintos tvarkymas gali būti ne tik drabužių dėliojimas, bet ir dvasinė veikla. Tai padeda atgaivinti prisiminimus, juos peržiūrėti, sukurti naują tvarką, atrasti užmirštus dalykus, išmesti tai, ko nebereikia. Tam, kad Hestija ateitų, reikalinga užsiimti tik vienu darbu, jam atsiduoti, ir tas veiksmas turi taip įtraukti, lyg dalyvautumėte japoniškoje arbatos gėrimo ceremonijoje. Atlikti darbus reikia taip, kaip jūs norite, o ne pagal kažkieno poreikius, standartus ir nesivadovaujant laiko limitais. Taip pat Hestija gali būti tikra pagalbininkė, jei gyvenimas be jūsų noro priverčia atsitraukti, atsiriboti, susitikti su vienatve. Taip nutinka praradus mylimą ir artimą žmogų, pakeitus aplinką, netekus darbo.

Hestija, kaip ir kiekviena deivė, turi tam tikrų sunkumų. Kadangi šis archetipas simbolizuoja vidinę išmintį, Hestijai trūksta negatyvizmo ir socialumo (juk Hestija neturėjo žmogiškosios formos). Dažniausiai Hestija yra nepakankamai kategoriška, ji nepasisako, kai jaučiasi neįvertinta ir negerbiama. Namų harmonija ir rūpinimasis greitai nebetenka prasmės, jei kiti nuolat tai sugriauna. Tokiu atveju Hestija gali „perdegti“ ir pervargti, bandydama atkurti ir sukurti jaukius namus. Sunku Hestijai ir tai, kad ji savo jausmus laiko viduje ir jų neišreiškia. Tokiu atveju žmonės, kurie iš tiesų yra jai svarbūs, nežino, kad užima reikšmingą vietą jos gyvenime, ir gali ją palikti.

Yra keli dalykai, kurių reikia išmokti tokiai moteriai:

- Hestijai svarbu išmokti reikšti savo jausmus jai svarbiems žmonėms.
- Atrasti savo socialinę vietą, vaidmenį. Reikia išdrįsti bandyti ir kurti savo socialinį statusą taip pat atidžiai, kaip ir visa kita, ką ji daro.
- Tam, kad Hestija išmoktų būti kritiškesnė, jai reikia lavinti kitus savasties aspektus. Čia jai gali padėti Artemidė ir Atėnė, aktyvūs moteriški archetipai.

Jei tai pavyksta, Hestija puikiai jaučia savo dvasinį centrą būdama namuose, o išėjusi iš jų naudoja ir lavina kitas savo asmenybės dalis.

Štai tokias nekaltas deives mums atskleidė psichoterapeutė J. Bolen. Kitame numeryje aprašysime deives, kurios padeda kurti ryšį su kitais bei atrasti savyje tikrą meilės deivę Afroditę.

Motinytės ir mirties deivės

Kiekviena moteris turi įvairių jėgų, padedančių jai mylėti, auginti, globoti, kovoti, siekti, ieškoti, medituoti, įsipareigoti, atrasti ryšį su pomirtiniu pasauliu. Kiekvienoje moteryje gyvena deivės, kurios simbolizuoja skirtingas vidines energijas, impulsus, santykio su savimi ir pasauliu būdus. Dar kitaip tai vadinama archetipais. Archetipai turi daug vidinės energijos. Moteris tampa gyvybingesnė, brandesnė, kai išmoksta atpažinti savyje veikiančias deives, kai sugeba sužadinti užmirštų deivių energiją, žino jų silpnąsias ir stipriąsias puses.

Anksčiau šiame žurnale esame rašę apie tris nepriklausomas deives: Atėnę, Artemidę ir Hestiją, kurioms būdingas individualumas ir nepriklausymas nuo kitų. Tačiau šios deivės moka savo kainą: joms sunku užmegzti artimus santykius ir dažnai jos lieka vienos. Šiame straipsnyje papasakosime apie kitas dvi deives, kurios puikiai išmano, kaip palaikyti santykius, užmegzti ryšį, tačiau atvirumas kitiems ir skaudina, ir brandina.

Kaip teigia psichoterapeutė S. Bolen¹, trys priklausomos deivės yra Hera (žmona), Demetra (motina) ir Persefonė (dukra, požemio karalaitė). Šių deivių savijauta labai priklauso nuo kitų. Kiekviena šių deivių buvo skriaudžiama, skaudinama, prievartaujama. Kiekviena išgyveno bejėgiškumo jausmą ir atsakė į tai pykčiu (Hera) ar depresija (Demetra, Persefonė). Pagrindinė šių deivių motyvacija – santykiai, ir dėmesio centre dažniausiai yra kiti, o ne sava vidinė būseną. Kiekvienos iš šių deivių gyvenime buvo keli reikšmingi laikotarpiai: laimės, skausmo ir pokyčio, transformacijos laikas. Moteris, savyje atpažinusi Herą, Demetrą ir Persefonę, gali geriau pažinti save ir išvengti to skausmo. Taigi, šiame straipsnyje papasakosiu apie dvi susijusias deives – motinytės deivę Demetrą ir jos dukterį Persefonę. Na, o kitame žurnalo numeryje pristatysiu santuokos deivę Herą ir meilės deivę Afroditę.

PERSEFONĖ – POŽEMIO MERGELĖ IR KARALIENĖ

Turbūt esate sutikę moterį, kuri iš pažiūros atrodo labai jaunatviška, miela, patraukli, besišypsanti, siekianti padėti kitiems ir jiems įtikti, tačiau pabendravus su ja lieka keistas neapčiuopiamumo jausmas. Gal jums po tokio susitikimo atrodė, kad ji skaito jūsų mintis, o į klausimą, kas ji, kokia ji, ko ji nori, ko siekia, buvo sunku atsakyti? Jei taip, tai jūs esate sutikę Persefonę.

Persefonė – Demetros ir Dzeuso dukra, kuri buvo pagrobta požemių valdovo Hado, o vėliau motinos pastangomis išgelbėta. Persefonės archetipas turi daug daugiau paslapčių nei gali pasirodyti iš pirmo žvilgsnio, moters gyvenime jis gali veikti skirtingais aspektais.

Visų pirma, Persefonė yra nekalta mergelė, prievarta nugabenta į požeminį mirties pasaulį. Jei aktyviai veikia šis moteriškumo pavidalas, moteris gyvenime

---

1 1 Jean Shinoda Bolen. Goddesses in every woman. New York: Harper and Row, 1984.

būna pasyvi, nelabai žino, ko nori, sunkiai įsisažmonina savo poreikius ir tikslus. Atrodytų, jog ji nuolat gyvena paauglystėje laukdama, kad ją kas nors išgelbėtų ir pakeistų jos gyvenimą. Tokia moteris stengiasi visiems įtikti, dėl to turi labai gerai išvystytą empatiją ir gebėjimą prisiderinti. Ji sąžiningai reaguoja į kiekvieno žmogaus siunčiamus signalus, dėl to bendraudama su skirtingais vyrais gali būti tiek klubus mėgstanti gražuolė, tiek motociklu lekianti baikerė, tiek filosofiskai nusiteikusi mūza. Ji dažnai keičia darbus, užsiėmimus, vis neatrasdama savęs. Darbus, kuriems reikia laiko, atidėlioja iki paskutinio momento vildamasi, kad bus išgelbėta nuo jų. Tokiai trūksta krypties ir veržlumo. O tai, kas vyksta jos gyvenime, šio tipo moteris suvokia kaip lemtį. Narcisizmas – dar viena silpnoji Persefonės vieta. Ji gali būti nerimastingai susireikšminusi ir nuolat klausinėti savęs: „Kaip aš atrodau?“, „Ar pasakiau protingai?“ Aplinkiniai žmonės jai gali egzistuoti tik tam, kad ją atspindėtų. Dėl to Persefonės tipo moteris yra linkusi užsklęsti savyje pyktį ir neigiamus jausmus, o užslopintas pyktis atsisuka prieš ją pačią ir tampa depresija.

Persefonei būdingas silpnas **ego**. Dėl to ji realiame gyvenime lengvai paveikiama, ją labai traukia sąmonės pasaulis. Tokio tipo moteris ne kartą būna „pagrobta į požemių pasaulį“, pavyzdžiui, susirgusios depresija. Jos linkusios pasinerti į savo vidinį pasaulį ir tai liudija intensyvūs ir gausūs sapnai, fantazijos. Tokios moteris gyvena tarp dviejų pasaulių – nenusipėjamo dvasių ir nesvetingo realaus pasaulio.

Atlaikyti sąmonės srautus, nesileisti jų užvaldomai nėra paprasta. Tačiau tos Persefonės, kurioms pavyksta rasti jėgų ir pasiekti brandą, tampa požemių karalienėmis. Subrendusi Persefonė tampa ta, kuri žino gyvenimo ir mirties paslaptį, suvokia gamtos cikliškumą, išmano apie gyvenimą tarp dviejų pasaulių – gyvybės ir mirties. Ji geba užmegzti ryšį su protėviais ir dvasiniais globėjais.

Taigi, Persefonė yra svarbi kiekvienos moters dalis. Ypač jos reikia ieškoti toms, kurioms aktyviai pasireiškia Atėnė ir Artemidė, kurios viską žino ir nurodinėja, kaip elgtis kitiems. Tačiau Atėnė ir Artemidė yra bejėgės, kai situacija nelabai aiški, kai sunku išdėstyti prioritetus. Tam reikia Persefonės gebėjimo išlaukti, kol padėtis pasikeis, kol jausmai, poreikiai, motyvai išryškės. Gebėjimas būti atvirai ir lanksčiai taip pat reikalingas toms, kurios laikosi įsikibusios savo lūkesčių (Heros tipo moteris) ar yra įsitikinusios, kad viską daro geriausiai (Demetros tipo moteris).

Stengtis būti atvirai ir imliai – pirmasis žingsnis, norint savyje pažadinti Persefonę. Intuiciją, empatiją galima lavinti sąžiningai klausantis, ką sako kiti, stengiantis pamatyti situaciją kito akimis ir susilaikyti nuo kritiškų vertinimų. Pirmasis svarbus žingsnis, kurį turi atlikti Persefonės tipo moteris, tai tapti geranoriška savo pačios atžvilgiu (vietoje kritiškumo ir nekantrumo), ypač tada, kai jaučiavidinę tuštumą. Daugelis moterų gali paliudyti, kad toks tuštumos jausmo patyrimas galiausiai sužadina kūrybinę energiją ir aktyvumą. Dar vienas būdas norint atrasti savyje Persefonės savybių tai domėtis savo sapnais. Pradžioje svarbu juos prisiminti (geriausia, jei juos užsirašote ryte, tik pabudusi), o vėliau – skaityti užrašytus ir ieškoti simbolių prasmės.

Persefonė turi daug galimybių tobulėti:

- Tikrame gyvenime yra tamsa ir šviesa, džiaugsmas ir sielvartas. Tam, kad išpildytų savo lemtį, Persefonė turi išmokti sujungti šiuos du gyvenimo aspektus. Jos didžiausias darbas – sujungti šviesą ir tamsą savyje.

- Persefonė turi išmokti prisiimti atsakomybę ir vykdyti įsipareigojimus. Jai yra sunku pasakyti „taip“ ir laikytis susitarimo: pabaigti mokyklą, įsipareigoti sutuoktiniui, auginti vaikus, likti darbe, net jei ir iškyla sunkių užduočių. Kad augtų, tokie moteriai reikia įveikti savo nesugebėjimą apsispręsti, pasyvumą, inertiškumą. Ji turi išmokti apsispręsti ir prisiimti atsakomybę už savo sprendimo pasekmes.
- Iš realaus į pasąmoninį pasaulį galinti keliauti Persefonė, išmokusi analizuoti ir apmąstyti patirtus dalykus, gali tapti „gиду po požeminį pasaulį“. Ji gali tapti puikia terapeute ir padėti kitiems užmegzti ryšį su savo gelmėmis, aiškinti simbolines prasmes. Jei Persefonė tampa požemio karaliene, ji gali labai produktyviai dirbti kaip menininkė, poetė, psichoterapeutė ar psichiatrė.

DEMETRA – MOTINYSTĖS DEIVĖ

Demetra buvo garbinama kaip motinystės deivė. Jungistė psichologė J. B. Woolger teigia, kad deivės Demetros garbinimas tam tikra prasme padėjo išgelbėti matricentrines vertybes nuo visiško sunaikinimo. Ji turi visas tas savybes, kurių reikia norint ką nors auginti ir puoselėti. Demetra labiausiai pasireiškia tada, kai moteris susilaukia vaikų ir pasineria į jų auginimą. Demetrai vaikai – jos gyvenimo centras, gimdydama ir augindama savo vaikus, ji jaučiasi daranti tai, kas gyvenime svarbiausia. Demetra savo motinystės poreikį patenkina ir psichologiškai, fiziškai bei dvasiškai rūpindamasi kitais. Ji yra kantri, jautri, rami, švelni, geba išlaukti, globoti, pasiaukoti. Kaip ir Afroditei, Demetrai gyvenimo variklis yra meilė. Tačiau, skirtingai nei Afroditės, jos meilė skirta vaikams, silpniesiems, nuskriaustiesiems – tiems, kuriems reikia globos. Demetra puikiai išmano kūniškumą ir pirminius instinktus: maisto, šilumos ir miego poreikį, ji moka slaugyti ligonį, gydyti sužeidimus, rūpintis vaikais, yra kūniška, žemiška, fiziška. Ji turi neįkainojamą gebėjimą būti čia ir dabar. Kadangi Demetra yra labai dosni, valgio ruošimas, maitinimas, vaišinimas – dar viena sritis, kurioje ji patiria tikrą pasitenkinimą. Ši deivė suteikia moteriai atkaklumo. Ji nepasiduoda tol, kol vaikams neužtikrina gerovės. Būtent dėl to Demetra apibūdinama kaip turinti tvirtą pagrindą po kojomis. Ji vadovaujasi tvirtais ir sunkiai pakeičiamais įsitikinimais.

Demetros dukra, vertinama kaip antroji Demetros pusė, yra mirties deivė Persefonė. Būti motina reiškia mokėti gyventi patiriant nuolatinį praradimo jausmą, mokėti paaukoti akimirka po akimirkos, kurios ir sudaro gyvenimo tėkmę. Moteriškas, motiniškas gyvenimas yra susijęs su gamtiškuoju ir kūniškuoju ciklišku. Gamtoje ir mūsų gyvenime kiekvienas naujas etapas – paauglystė, tapimas tėvais, menopauzė, tapimas seneliais – yra susijęs su mirties patyrimu. Kas kartą pabaigus etapą reikia atsiveikinti su tam tikrais asmeniniais ar gyvenimo dalykais tam, kad rastųsi naujų. Šiuolaikinės moterys tik pradeda ieškoti, kaip užmegzti ryšį su Demetra ir įgyti jos išmintį, gebėjimą pajusti gyvenimo vyksmą tiek dvasiškai, tiek kūniškai, materialiai. Tačiau itin veiklioms moterims, kurioms per darbus ir vaikų vežiojimą į būrelius sunku rasti laiko sustoti, nelengva pasiekti Demetros skleidžiamas galias.

Moteris kenčia, jei Demetros archetipas labai stiprus, o ji neranda galimybės patenkinti jo keliamus poreikius. Tai vadinama tuščio lizdo sindromu ir išgyvenama panašiai kaip ir depresija. Tokia būseną atsiranda, kai ji netenka

vaiko, kai vaikai iškeliauja iš namų arba kai ji pati išeina į pensiją ir nebedirba su globa ir auginimu susijusio darbo (pavyzdžiui, mokytojos, auklėtojos). Vieno tyrimo metu paaiškėjo, jog tokios moterys linkusios aukotis ir viską atiduoti kitiems, o sau skiria itin mažai dėmesio. Kai nebelieka kuo rūpintis, Demetra susiduria su vidine tuštuma, gyvenimas jai nebetenka prasmės.

Demetrai labai svarbu būti gera mama ir ji siekia savo vaikams viso ko geriausio, tačiau kyla pavojus, kad ji pradės dominuoti. Pastangos tapti geriausia gali būtų žalojančios. Demetros destrukcija – tai nedavimas to, ko kitiems reikia. Jei vaikas siekia tapti savarankiškas, ji dažnai atsisako atvirai pasikalbėti, neduoda leidimo, sutikimo, nepaskatina ir nepalaiko. Pavyzdžiui, kai virtuvėje dukterė gamina maistą, motina visada stovi šalia ir stebi, kad viskas būtų gerai, ir galiausiai pabaigia ar pataiso dukters gaminį, kad jis būtų tinkamas. Tokiu elgesiu ji siunčia žinutę: „Tau reikia manęs, kad viskas būtų taip, kaip reikia.“ Taigi, kad ir ką dukterė darytų, vis vien nebus gerai. Beje, Demetros tipo moteris dažnai elgiasi taip, lyg jos ištekliai būtų neišsemiami. Toks atsidavimas dažniausiai sukelia perdegimo sindromą, nuovargį, apatiją.

Demetra gali patirti sunkumų ir dėl itin stipraus poreikio turėti vaikų. Ji nesąmoningai gali pamiršti saugotis ir pastoti netinkamu metu nuo netinkamo vyro. Dėl to Demetrai labai svarbu suvokti savo poreikį turėti vaikų ir rinktis, kada ir su kuo jų susilauks. Gebėjimas rūpintis skatina mėginti emociškai prižiūrėti artimus žmones prieš save, kelti jiems kaltės, nerimo jausmus, ypač jei jie bando atsitraukti. Siekdama būti nepakeičiama, ji atima iš kitų galimybę veikti savarankiškai („aš žinau geriausiai“), per daug kontroliuoja („leisk man tai padaryti“).

Kokie yra keliai augti?

- *Pasakyti „ne“.* Demetros tipo moteriai sunku ištarti „ne“, nes ji save tapatina su gera ir duodančia moterimi. Be to, ji nepripažįsta savo pykčio, jei ji jaučia tiems, kuriuos labai myli.
- *Tapti globojančia motina.* Tokio tipo moteris turi „įdarbinti“ Demetrą, kad pasirūpintų savo vidumi. Reikia paklausti savęs: „Ar tikrai noriu to, ką darau dabar, ar turiu tam laiko ir energijos?“
- *Praplėsti savo akiratį.* Didžiausias pavojus atsiranda tada, kai iš visų deivių išlieka tik Demetra. Ar ji sugeba palikusi vaikus išeiti tik su vyru pavakaroti? Ar randa laiko sau: medituoti, skaityti, groti, piešti, pasivaikščioti? Moteris turi liautis buvusi tik Demetra.
- *Pagijimas nuo depresijos.* Kenčianti Demetra yra patyrusi netektį: jos vaikai išėjo, ji nebeturi kuo rūpintis. Tokiu atveju poreikį rūpintis galima patenkinti dirbant aukle, dalyvaujant socialiniuose projektuose, skirtuose pasirūpinti likimo nuskriaustais žmonėmis. Pasijusti jaunai – tai kitas būdas. Sunku pasakyti, kaip konkrečiai tai įvyksta. Galbūt moteris pastebi mėlyną dangų, gal kitus ateinančio pavasario ženklus, ir grįžta jos jaunystė, energija, džiaugsmas. Praėjus letargo, depresijos būsenai Demetra gali būti pasikeitusi – labiau subrendusi ir išmintingesnė. Mitas byloja apie tai, kad kančia padeda augti. Demetra labai gerai supranta gyvenimo cikliškumą. Tokia moteris žino, jog, kad ir kas nutiktų, ji išgyvens, tiki, kad po žiemos ateina pavasaris, kad cikliškumas būdingas kiekvienai žmogaus patirčiai.

Santuokos ir meilės deivės

Deivių, kurių galias gali pajauti kiekviena moteris, pristatymą pabaigsime santuokos ir meilės deivėmis – Hera ir Afrodite*. Šios deivės, norėdamos turėti pilnaverčius, gyvus santykius, negali būti viena be kitos. Tiksliau, moteris, kuri siekia savo gyvenime palaikyti pastovų, stiprų ryšį, neprarasdama spontaniškumo, gyvumo bei aistros, turi atrasti abu šiuos archetipus. Hera ir Afroditė turi daug galių, be to, ir silpnybių, apie kurias svarbu žinoti prieš „įsileidžiant“ šias deives į savo gyvenimą.

HERA – SANTUOKOS DEIVĖ

Ši didinga, graži, karališka deivė buvo vyriausiojo Olimpo dievo Dzeuso žmona. Homeras ją apibūdino kaip kerštingą ir priekabią furiją, tačiau buvę Heros garbinimo ritualai liudija, jog tai galinga santuokos deivė.

Kaip teigia psichoanalitikė J. B. Woolger, šiais laikais Hera stipriausiai pasireiškia toms moterims, kurios įžengė į antrosios savo gyvenimo pusės metus. Heros tipo moterys būna natūraliai orios ir valdingos. Moteriai Herai dažnai trūksta kantrybės ir ji linkusi į aroganciją. Be to, ji puikiai žino, ką reiškia pasitikėti savimi.

Jei susitiktumėte Herą dabar, pamatytume išdidžią moterį, kuri turi puikią šeimą, gerai išauklėtus ir ja besididžiuojančius vaikus ir galias šeimos tradicijas. Ji puikiai apsirėngusi, o jos stilius – klasikinis. Tai moteris, kuri nejučia priverčia ją gerbti ir kartais bijoti. Heros tipo moteris mėgaujasi šeimynos sueigomis, o vaikų meilė jai yra antraeilis dalykas. Jai svarbiausia pagarba ir pripažinimas. Hera puikiai žino, kaip pasiekti tai, ko ji nori, ir kaip vadovauti kitiems, kad būtų taip, kaip ji sugalvojo. Bendraudama su kitomis moterimis Heros tipo moteris yra gan šalta, dažniausiai neturi geriausios draugės ir mieliau būna su savo vyru. Pilnatvės jausmą ji tikisi patirti puoselėdama santykius su vyru.

Heros archetipas atspindi moters poreikį būti žmona. Jai reikia santuokos suteikiamo prestižo, pagarbos. Dažnai tokios moterys yra daug pasiekusių vyrų žmonos. Hera žino santuokos paslaptį. Atėnės ir Artemidės tipo moterims gali atrodyti, jog Hera tik aukojasi savo šeimai, tačiau ji pati savo išpareigojimą suvokia kaip dovaną. Woolger teigia, jog būtent tai ir yra santuoka – savęs realizavimas per kitą, kaip tai įvyksta – didi paslaptis.

Kaip Dzeusas užkariavo Herą, pasivertęs mažu paukšteliu, taip ir moterį, kurios vidiniame pasaulyje Hera užima daug vietos, patraukia stiprūs, bet turintys silpnybių ir šiek tiek nebrandūs vyrai. Dėl tokio emocinio nebrandumo Heros pasirinktas vyras dažnai būna linkęs į neištikimybę. Moteriai Herai vestuvės – pati laimingiausia jos gyvenimo diena, tačiau, jei vyras nevertina santuokos, jai tenka daug kentėti.

Hera sugeba susisieti su kitu, pasiaukoti, užmegzti santykius ir išpareigoti sutuoktiniui, būti kartu su juo „ir džiaugsme, ir varge“, likti ištikima savo partneriui. Jei moteriai trūksta Heros archetipo, ji gali pragyventi savo gyvenimą besimėgaudama trumpalaikiais santykiais ir santuokoje niekada nepatirti pilnatvės. Poreikis prisišaukti šią deivę į savo gyvenimą atsiranda pasiekus ankstyvą brandą. Dažniausiai iki tol moters pagrindinė varomoji jėga būna Afroditė, kuri padeda įsimylėti, bet ne susisieti su vyru ilgesniam laikui, arba Artemidė bei Atėnė, skatinančios sutelkti dėmesį į karjerą ir savo tikslus. Kai gyvenime trūksta stipraus išpareigojimo, jo tenka ieškoti sąmoningai. Moteris, siekdama išpareigoti vyrui, turi išmokti pažaboti Afroditės nepastovumą ar Artemidės nepriklausomybę. Sąmoningas moters apsisprendimas tapti žmona gali padėti jos vidiniame pasaulyje pasireikšti Heros archetipui.

Hera, kaip archetipas, stipriai veikia daugelio ištekėjusių moterų gyvenimą. Tačiau negerai, jei moteris, tapusi žmona, apriboja savo pomėgius ir norus, kitaip tariant, Herai tapus vidinio pasaulio valdove, kitos deivės nustumiamos į antrą planą. Kiek pasireišk Heros neigiamas poveikis, priklauso nuo to, kiek moters gyvenime dar prieš vedybas reiškėsi kitos asmenybės dalys, kurias atspindi Artemidė, Afroditė, Hestija, Demetra ir Persefonė. Moteris, kurios gyvenime reiškiasi vien Heros archetipas, mano, jog santuoka pakeis ne tik ją, bet ir jos vyrą. Ji tikisi, kad vyras taps idealiu sutuoktiniu, ir tampa itin kritiška bei pikta, jei vyras nesielgia pagal jos susikurtą idealų vaizdą.

Ko reikia moteriai, kurios gyvenime pagrindinį vaidmenį atlieka Hera?

- Tam, kad moteris galėtų išsipainioti iš Heros dvilypumo pinklių, visų pirma, ji turi atpažinti ir pripažinti Herą savyje, stebėti ją.
- Heros tipo moterys dėl santuokos gali stabdyti savo vidinį augimą, apriboti savo interesus, leisti vyrui rinktis draugus, veiklas, pomėgius. Tokiu būdu ji nustumia į šoną sau svarbius norus, troškimus, siekius, poreikius. Išėitis – pradėti save stebėti ir reflektuoti. Sąmoningumas yra pirmas žingsnis siekiant išėiti iš ribojančios rolės ir suvokti save kaip daugiau nei tik žmoną.
- Užuoat kaltinus vyrą ir jį įtarinėjus, vertėtų pasikalbėti apie savo nesaugumo jausmą, apie vyro elgesio poveikį jai pačiai. Toks elgesys suartins, priešingai nei nuolatiniai kaltinimai. Jei moteris Hera gyvena nenusisekusioje santuokoje, svarbu, kad ji neleistų savęs skriausti bei skaudinti ir stengtųsi suvaldyti savo pyktį, skausmą paversti kūribinia jėga. To Herą išmoko Hefajstas, jos sūnus, kuris yra kalvystės dievas ir simbolizuoja galimybę besiveržiančią energiją suvaldyti ir išreikšti per kūrybą. Darbas, kūrybinis procesas gali padėti „nuleisti garą“ susikaupus pykčiui ar jaučiant pavydą ir toliau elgtis konstruktyviai.
- Jeigu taip nutinka, kad vyras moterį Herą palieka, svarbu jai išmokti ne tik paleisti savo vyrą, bet ir nepuoseletti vilčių, kad jis pasikeis, atsikratyti nuskriaustos žmonos įvaizdžio. Hera turi išmokti priimti faktą, jog ji gali netekti vyro ir net jei taip nutiktų, tai nereikštų, kad ji prarastų gyvenimą.

AFRODITĖ – TRANSFORMACIJOS IR MEILĖS DEIVĖ

Meilės deivė Afroditė ypač išsiskiria iš visų deivių. Ji puikiai išmano, kaip kurti ryšius ir santykius, tačiau nėra tokia pažeidžiama, kaip Hera, Demetra ar Persefonė. Ši deivė, kaip ir nepriklausoma Atėnė, Artemidė ir Hestija, daro tai, kas jai pačiai patinka ir yra malonu. Afroditė kurdamas santykius su kitais dievais nėra jų žeminama. Ji žino, ko nori ir kaip tai pasiekti.

Afroditė yra meilės, santykių deivė. Ji siekia būti pažinta ir pažinti kitą tiek dvasiškai, tiek fiziškai. Dėl to Afroditė atsiduoda dvasinei ir kūniškajai meilei, fiziniam intymumui. Anot C. G. Jungo, eroso energija padeda mums susisieti, užmegzti ryšį. Tai svarbi Afroditės savybė: pasitelkdama seksualumą, ji kuria ryšį, santykius.

Afroditė į mūsų gyvenimą ateina keliais būdais. Pirmasis: Afroditė, kaip ir mite apie jos gimimą, netikėtai išskyla iš pašamonės vandenyno. Tai nutinka, kai seksualumas išgyvenamas kaip instinktyvus atsakas. Tokiu metu moteriai net nebūtinai turi patikti tas vyras, kuris ją jaudina seksualiai. Kitas būdas – tai Afroditės gimimas, kai jau egzistuoja tam tikri santykiai. Kai du žmonės myli vienas kitą, jie vienas kitą mato ypatingoje šviesoje ir juos užvaldo vienas kito grožis. Aplink įsimylėjėlius oras, atrodo, virpa, jie jaučiasi ypatingi, gražūs, dieviški. Mylimieji

muziką girdi jautriau, mato aiškiau, ryškiau, jų pojūčiai paaštrėja. Jie trokšta pažinti vienas kitą ir dalintis savo džiaugsmu. Visi šie jausmai atspindi Afroditės buvimą. Ji pasireiškia, kada du žmonės mokosi mylėti vienas kitą, atskleidžia vienas kito stipriąsias puses, domisi ir džiaugiasi vienas kitu, išdrįsta pasitikėti ir atsiverti.

Kiekviena įsimylėjusi ir mylima moteris jaučia savyje užgimusią Afroditę. Tai – laikina moters transformacija iš paprastos mirtingosios į meilės deivę: ji jaučiasi patraukli, jautri, kerinti, mylinti, gundanti, viliojanti, ypatinga. Jei Afroditės archetipas dominuoja, moteris greitai ir lengvai įsimyli. Ji turi ypatingo žavesio, kuris traukia kitus, ir tai nebūtinai susiję tik su išoriniu grožiu. Afroditės archetipas padeda moteriai mėgautis meile ir grožiu, seksualumu ir jautrumu. Afroditė sugeba vyrams sukelti tai, ką mes vadiname **anima**, t. y. vyro psichikos moteriškąją dalį, kuri yra atsakinga už gebėjimą jausti ir kurti santykius.

Tiesa, kitos moterys Afrodite nelabai pasitiki, ypač tos, kurių aiškiai išreikšta Hera. Moterys, matydamos, kaip jų vyrai reaguoja į Afroditę, pasijaučia nesaugiai, joms sukyla pavydas. Susilaukusi kitų moterų pykčio, pati Afroditė būna šokiruota. Jai sunkiai suvokiamos tokios reakcijos, nes ji pati yra nesavininkiška ir nepavydi.

Tam, kad Afroditė sukurtų tvirtą santuoką, jai reikalingos kitos deivės. Afroditė valdo galingą pokyčių ir kūrybos ciklą. Jį sudaro pirminis susižavėjimas, santykių kūrimas, vaisingumo sužadinimas, inkubacinis periodas ir naujo gyvenimo pradžia. Fiziškai šis ciklas gali būti vainikuojamas kūdikio gimimu, o dvasiniu lygmeniu užgimsta naujas kūrinys. Taigi, Afroditė įkvepia kurti – paveikslą, šokį, muziką, skulptūrą, poemą ar mokslinę teoriją.

Afroditė turi silpnąją vietą: kadangi daugelis vyrų gali siekti jos tik dėl seksualumo, pati Afroditė gali jaustis nepilnavertė ar bent jau turėti abejonių dėl to, kas ji yra. Moteris, veikiamą Afroditės siunčiamų impulsų, tenkina seksualinio intymumo poreikį negalvodama apie pasekmes. Todėl ji gali būti pasmerkta visuomenės, išnaudojama vyrų, siekiančių tik sekso ir nieko daugiau. Šiai deivei labai svarbu išsiugdyti gebėjimą rinktis, su kuo ir kada dalintis intymumu.

Jei Afroditės tipo moteris auga nepalankioje jai aplinkoje, kur jos seksualumas yra smerkiamas, ji gali pradėti save kaltinti dėl nuodėmingų poreikių, o tai veda į depresiją ir nerimą. Jei moteris užslopina savo seksualumą ir jautrumą, ji gali prarasti ryšį su labai svarbia (o gal ir esmine) savęs dalimi, prarasti gyvybingumą bei spontaniškumą. Be to, Afroditės tipo moteris dažnai ir lengvai įsimylėdama palieka daug įskaudintų, įžeistų vyrų, kurie jaučiasi išnaudoti. Kiekvieną kartą ji patiki, jog sutiko tobulą vyrą, kol atsiranda kitas. Dėl to labai svarbu, kad moteris, kurios vidiniame pasaulyje dominuoja Afroditė, išmoktų mylėti vyro netobulumą ir sugebėtų sukurti brandžius santykius.

Deja, kaip teigia Woodger, mūsų visuomenė yra labai smarkiai įskaudiniusi šią deivę. Mūsų laikais Afroditė yra siejama su kūniškąja meile, o jos dvasinės savybės, jos gebėjimas sujungti kūniškąją ir dvasiškąją meilę primirštas. Patinka mums tai ar ne, tačiau mūsų kultūra prarado Afroditės dieviškumo supratimą ir pajautimą.

Dabar Afroditė dažniausiai suvokiama kaip fatališka moteris (**femme fatale**). Ji atspindi patriarchalinei kultūrai pavojingą santykių aspektą – aistrą. Dėl to daugelis iš mūsų apgyvendiname Afroditę vaizduotėje, fantazijose, knygoje ir filmuose ir taip savo gyvenime realiai niekada nepajuntame jos energijos. Tam tikra prasme pasąmoningai mes tikimės, kad Holivudo žvaigždės ar romanų herojės išsikvosi Afroditės energiją ir ji pati mus paliks ramybėje. Tačiau už tai mes brangiai sumokame. Kiek moterų vis dar jaučiasi prastesnės, nes neatitinka žiniasklaidoje ir reklamose pateikiamų moteriškumo etalonų? Kaip teigia Woolger, daugeliui mūsų

sunku suvokti savo kūniškumą, mes vis bijome intymumo, atsiverti kitam, leisti sau patirti, būti, pajusti. Afroditė vis dar neatgauna galių mūsų realiame gyvenime.

Vidinės Afroditės pažinimas padeda moteriai geriau susigaudyti savo gyvenime. Tik supratusi, jog ši deivė skatina greitai įsimylėti ir žadina stiprų seksualinį potraukį, moteris gali išsivaduoti nuo kaltės, kad ji yra tokia, kokia yra. Visgi ji turi labai atidžiai stebėti, kad visi šie impulsai tarnautų jai, o ne keltų skausmą. Svarbu, kad moters vidiniame pasaulyje būtų vietos ir kitoms deivėms: Artemidė ir Atėnė paskatins baigti mokslus ir išsiugdyti gebėjimus; ištekėti ir turėti vaikų padeda Hera ir Demetra; Hestija gali suteikti jėgų atsispirti išoriniams impulsams ir potraukiams, susitelkti į save, medituoti; Persefonė gali padėti savo seksualinius impulsus išreikšti kūryba. Kai Afroditė tampa sąmoninga ir suvokia tai, kas vyksta jos viduje, nepastovumas jos nebežeidžia. Ji pajėgia priimti sprendimus ir jų pasekmes.

Afroditė turėtų išmokti:

- Atidžiai stebėti save ir analizuoti savo vidinius išgyvenimus, jausmus, motyvus, poreikius, vertybes, atskirdama tai, kas iš tiesų svarbu, nuo to, kas nereikšminga.
- Įžengusi į pasaulį, kuriame vyksta kova dėl galios, Afroditė gali būti paprasčiausiai sutrypta. Todėl ji turi išmokti palaukti, išlaukti ir taip įgyti jėgos, neprarasdama gebėjimo būti jautri ir užjausti.
- Išmokti sakyti „ne“. Daugelis moterų negali pasiekti užsibrėžtų tikslų, nes nemoka pasakyti „ne“. Laikytis užsibrėžto tikslo – tai mokėti rinktis, kam skirsite savo energiją ir laiką. Rinktis moka nepriklausomos deivės Atėnė, Hestija ir Artemidė, o ši užduotis ypač sunki pažeidžiamoms deivėms, tokioms kaip Demetra ir Persefonė. Afroditė ir Hera atsiduria kažkur per vidurį.
- Išmokti atsitraukti nuo savo emocijų ir pažvelgti į savo gyvenimą ir santykius tarsi iš šono. Tai padeda pamatyti visumą, rasti tinkamą bendravimo būdą ir suvokti tai, kas pačiai moteriai yra tikrai svarbu. Tada įmanoma keisti savo gyvenimą taip, kaip ji pati pasirenka. Tai gali padėti Afroditei nustoti vaikytis trumpalaikių meilės santykių ir mokytis brandinti savo meilę vienam vyrui.
- Tikriausiai viena svarbiausių Afroditės užduočių yra „atgauti“ savo kūną. Kiekviena moteris, ieškanti savo vidiniame pasaulyje Afroditės, turi pradėti mylėti save, savo kūną tokį, koks jis yra, o ne tokį, koks jis turėtų būti, išlaisvinti savo pojūčius.

Afroditė pralaužia bet kokią gynybą ir leidžia atsiverti tiek kitam, tiek sau. Kai nebėra mūsų kiauto, išskyla tikrieji jausmai. Galbūt, pirmiausia apims liūdesys, baimė, pyktis, gėda. Galime nuo jų bėgti per daug analizuodamos, kontroliuodamos, skųsdamosi. Tačiau jei sugebėsime ištvirti šiuos jausmus, Afroditė išmokys mus, kaip tapti tolerantiškesnėms ir kantresnėms. Juk ji yra ne tik aistros, bet ir atjautos deivė.

Straipsnis paruoštas pagal šias knygas:

- Jean Shinoda Bolen. Goddesses in every woman. New York: Harper and Row, 1984.
- Jannifier Baker Woolger & Roger Woolger. The Goddess within. Fawcett columbine. New York. 1989.

*Apie kitas deives – Demetrą ir Persefonę – rašėme liepos numeryje, o apie Artemidę, Atėnę ir Hestiją skaitykite straipsnyje „Kiekviena moteris – deivė“ (www.asirpsichologija.lt).

Row, 1984.

Jannifier Baker Woolger & Roger Woolger. The Goddess within. Fawcett columbine. New York, 1989.